

EL TEMPS QUE CORRE PER JOAN F. MIRA

Chichicastenango, 2

“Ens expliquen, més tard, que prop d’ací, a la vora de la carretera que baixa cap a l’increïble llac Atitlan, lloc d’una insuportable bellesa, no fa molts anys que els soldats van matar algunes dotzenes de pagesos, perquè sí. I que no gaire lluny, un altre dia, quan els pobres indis pagesos venien a demanar papers de propietat per a les pròpies terres, els militars i companyia ja excavaven amb màquines les fosses on els havien d’enterrar.”

En aquesta església de Sant Tomàs de Chichicastenango —supose que també en altres llocs del país maia— resar és una activitat molt important i complicada. M’expliquen que cal saber les diferents formes d’adreçar-se als diferents sant, cristos i marededéus, i que això canvia segons els dies de la setmana o de l’antic calendari pre-cristià, i sobretot segons el problema o les necessitats del cas. No és igual resar-li a un sant per qüestions de collites tal dia de la setmana o de tal mes, que resar-li a un altre sant tal altre dia per qüestions de matrimoni. Hi ha homes experts que ho ensenyen, i demana un considerable aprenentatge. I en tot cas, resar és parlar amb la imatge, marededéu, crist o sant, l’èsser de l’altre món, i contar-li amb molta convicció el problema o la necessitat: en veu prou alta per fer-se sentir, acompanyada de gestos expressius i rituals, i amb ofrena de flametes i de flors. Resar, ací, és qüestió de llarguíssimes converses personals. No devia ser molt diferent, fa mil anys o cinc-cents, quan demanaven aigua a temps i bona collita de dacsa als déus de la pluja i de la terra, els de la cara de serp o de jaguar. Això és la religió: parlar ritualment amb els déus visibles o invisibles, demanar-los favors, fer-los ofrenes. Tota la resta, piràmides o basíliques, grans sacerdots amb plomes o amb mitra episcopal, és un pur accident insubstancial, i aquests homes i dones ho han entès perfectament.

Al peu de l’escalinata de l’església hi ha una foguera que mantenen encesa tot el dia, i tot al voltant, per la plaça i pels carrers contigus, s’estén un mercat fet de parades amb tendals de colors vius, un mercat setmanal compacte, espès, que a penes deixa circular els escassos clients eventuals entre la multitud d’hipotètics venedors. Calcule, a primer colp d’ull, que hi ha tres o quatre venedors per cada possible comprador, i segons ens acostem a migdia la proporció de clients es fa encara més escassa. Qui sap si han vingut a comprar més de matí, quan el sol no queia tan a plom. Al mercat s’hi venen sucus i begudes de tots els colors imaginables, robes de dibuixos finíssims i antics, quicalla de ceràmica o de plàstic, alguna peça d’antiguitat respectable, i gairebé tot allò que la molta població del país i la poca forastera

podria demanar d’un mercat de tota la vida com aquest. No és fàcil respirar, en l’estretor dels carrerons ocupats per les parades, no és fàcil caminar impassiblement entre tanta gent que crida, sol·licita, ofereix amb insistència i paciència, o simplement, com els xiquets infinits, demana alguna cosa, una moneda. L’experiència d’aquests mercats, com a Marràqueix o al Caire, a Istanbul, a Tunísia, és una dura experiència, una suor física i moral, una exigència massa insistent als sentits de la vista, l’oïda i l’olfacte, un sentiment d’ofec. Almenys per als qui, com jo mateix, anem perdent les ganes de comprar —de posseir encara més objectes, útils o inútils— i ens fatiga extremadament l’art del regateig.

El nostre hotel, un dels dos habitables de la vila, és un antic convent de dominicans, restaurat amb un excés d’història i de tipisme, i les habitacions no tenen clau, tenen un servidor personal. Cada cambra té assignat un homenet fosc, vestit de calçó curt, sandàlies i una espècie de brusa, un homenet amb cara de màscara antiga, que té com a missió ocupar-se del seu hoste o client particular, un indi *valet de chambre*, que fa guàrdia permanent esperant algun desig del client. Cosa que no impedeix que, a l’hora de dinar, en el claustre conventual de l’altre hotel, una senyoreta se m’acoste a la taula, em pregunte estranyament on és la recepció (com és que pregunta on és la recepció, si acaba de passar-hi per davant?), i quan em recupere de l’estranyesa, resulta que el col·lega invisible de la jove m’ha pispat la bossa que tenia al respatller de la cadira: l’acreditada tècnica de distraure o desconcertar la víctima. Vuit-cents dòlars, la càmera bona i el passaport. O siga que em quede sense diners i sense papers a Chichicastenango, però això ja no té el mínim interès, excepte per a mi mateix. Ens expliquen, més tard, que prop d’ací, a la vora de la carretera cap a l’increïble llac Atitlan, lloc d’una insuportable bellesa, no fa molts anys que els soldats van matar algunes dotzenes de pagesos, perquè sí. I que no gaire lluny, un altre dia, quan els pobres indis pagesos venien a demanar papers de propietat per a les pròpies terres, els militars i companyia ja excavaven amb màquines les fosses on els havien d’enterrar.